

West Virginias vildkatter

Svartkatt

2018-03-05

Det är tisdag 27 februari 2018. West Virginias guvernör – en mångmiljonär från delstatens gruvindustri – framträder i media tillsammans med ett antal fackföreningstoppar. Den uppseendeväckande skolstrejk som pågått i delstaten sedan i slutet av veckan innan – 20 000 lärare, skolbusschaufförer och annan skolpersonal ute i strejk – verkar vara avblåst, och topparna manar arbetarna att under torsdagen återgå till arbetet. Guvernören lovar att skolorna då ska vara öppna.

Onsdag 28 februari 2018. På utbildningsdepartementets hemsida, där en karta i realtid visar vilka skolor som förväntas vara öppna i West Virginia nästkommande dag, händer plötsligt något märkligt. County efter county ändras från grått till rött – vilket betyder att countys skolor kommer att hålla stängt. Vid 18 lokal tid är de bara några stycken som lyser rött på kartan. Men sakta tänds de små områdena, ett efter ett. Halv elva på kvällen lyser hela kartan, alla 55 counties, som en julgran. Ingen kommer att gå till skolan i West Virginia på torsdag. Strejkkampanjens hashtag, #55United, lever vidare.

Vad är det frågan om? En skolstrejk har just gått från att vara uppseendeväckande till historisk. Det går svallvågor på twitter och Facebook, alltmedan stora medier försöker ignorera det som händer och rapporterar om en uppgörelse. För att förstå vad det är som händer måste vi först backa några steg. För jag menar, ärligt talat, vem tusan har ens hört talas om West Virginia överhuvudtaget?

West Virginia är kanske inte det första en tänker på när tankarna går till USA. Med sina 1.8 miljoner invånare och relativt blygsamma yta är det en plats som för de flesta bara är ett namn på en karta, mitt i ingenstans. Delstaten är känd främst för sitt bergiga och kulliga landskap, och för sina naturresurser i form av skog, kol och naturgas.

Delstaten har därför också lite av en arbetarhistoria, med kulmen i de så kallade kolkriegen i början av 1900-talet. Ett namn som knappast är sensationiserat, då verkliga strider med tusentals deltagare faktiskt ägde rum – den mest kända av dem är kanske slaget om Blair Mountain. Delstaten utgör den nordligaste delen av det som räknas till amerikanska södern. Ett område historiskt präglad av låga löner och även med amerikanska mått mätt ojämlika och dystra förhållanden, som till stor del beror på arvet efter slaveriet och en våldsamt antifacklig maktelit.

Senast det hettade till ordentligt i West Virginias arbetarrörelse var i slutet av 70-talet, då gruvstrejker skakade delstaten i en konflikt som förebådade den neoliberala eran. 160 000 gruvarbetare över flera delstater gick ut i strejk och kämpade inte bara mot de stora kolbolagen utan också delvis mot de egna facktopparna. 1990 var det så lärarnas tur att gå ut i storstrejk, när nästan 50 av delstatens 55 counties strejkade.

Men på senare tid har West Virginia närmast avskrivits av landets så kallade progressiva krafter – Trump fick nästan 70% av rösterna 2016, och inte sedan 1996 har Demokraternas presidentkandidat vunnit en majoritet i delstaten. Lokalt bröts

en lång period av Demokraternas styre och numera dominerar Republikaner. Detta dessutom i en delstat med starkt antifacklig lagstiftning och en för USA typiskt låg facklig anslutningsgrad – runt 14%, vilket ändå är över medelvärdet som ligger på 11% nationellt.

Efter nära 40 år av neoliberala privatiseringar, åtstramningar, avvecklingar och lönemässig stagnation uppfattades presidentvalet 2016 och några uppseendeväckande legalistiska strider som något av en dödsstöt för många i den amerikanska arbetarrörelsen, och fackliga toppar har ägnat mycket tid åt att i det närmaste skriva dödsrunor över rörelsen och organiseringen.

Mitt i allt detta, mitt i alla nedskärningar och neoliberala angrepp, och bland fackliga toppar som uppgivet beklagar sig över valet samtidigt som de själva sitter i knät på kolmiljonärer, får en lärare på en av delstatens skolor nog, och skriver sommaren 2017 en arg artikel. Han kan inte tro den uppgivenhet och brist på tilltro till gräsrotterna som topparna uppvisar, och efterlyser en ny militans som kan ta tag i de allt sämre villkoren för delstatens lärare. Det visar sig snart att han inte är ensam om att känna så.

Problemen som lärarna i West Virginia reagerar på är många. För det första rör det sig om stagnerade lönenivåer som gör att det knappt lönar sig att bo i delstaten. För det andra utsätts skolväsendet av privatiseringar och nedskärningar som gör det allt svårare att arbeta och få det att gå ihop ekonomiskt.

”Det handlar om årtal av nedskärningar och underfinansiering, från både demokrater och republikaner”, säger Michael Mochaidean, en av de lärare i delstaten som tog initiativ till rörelsen, i en intervju med sajten It’s Going Down. *”I alla delstater runomkring oss får lärare exempelvis ungefär \$10 000 mer om året”,* fortsätter han, och tillägger med en suck: *”Det finns väldigt liten anledning för folk att vara kvar här och jobba som lärare.”*

Fram tills nyligen har de anställda på skolor ändå haft en hyfsad sjukförsäkring att falla tillbaka på, men droppen kom när detta system började urholkas. För det första fick skolarbetarna bära en allt större del av kostnaderna för denna sjukförsäkring, till en grad där det tog upp en avsevärd del av lönen, och dessutom började delstaten införa en slags New Public Management metod på steroider.

Uttrycket på engelska är ”gamification” – en slags ”spelifiering”, i detta fall av de arbetandes hälsa. Ett poängsystem infördes, där lärare och annan personal var tvungna att checka in på gym och andra ”hälsoaktiviteter”, för att samla poäng. De som hade för lite poäng fick en större kostnad eller sämre täckning på sin sjukförsäkring.

Förutom det rent integritetskränkande med detta, så visade det sig att systemet i praktiken var oerhört osmidigt och ofta inte funkade som det skulle. Dessutom är lönerna i branschen så dåliga, att många lärare och andra anställda på skolorna har

två eller tre jobb för att klara sig – och nu förväntades de alltså utöver det spendera två till tre pass på gym varje vecka. Det var som att strö salt i redan öppna sår.

Vi pratar här också i huvudsak inte om privata aktörer, utan om lärare och annan personal i den offentliga verksamheten i West Virginias utbildningssystem. En verksamhet som, vilket vi redan berört, förstås ändå har mycket gemensamt med det privata, eftersom många av politikerna – däribland guvernören Tim Justice, är mångmiljonärer med rötterna i delstatens olika storbolag inom skogsavverkning, naturgas eller kolindustrin, och prioriteringarna därför ofta blir därefter.

Det är också viktigt att påpeka att läraryrket är ett kvinnligt dominerat yrke, vilket till viss del förklarar de låga lönerna, och visar på den patriarkala aspekten som alltid är närvarande i dessa klasskonflikter. Och det är också många kvinnor som leder och deltar i den här rörelsen – kvinnor som inte sällan är barnbarn till de gruvarbetare som för många år sedan satte tonen för regionens arbetarrörelse.

Michael Mochaiden är med i ett av de stora lärarfacken och är en regional delegat, men är också anarkosyndikalist, och engagerad i det radikala syndikalistiska facket Industrial Workers of the World, IWW. IWW använder sig av en strategi som kallas ”dual carding”, vilket betyder att medlemmar uppmanas att också vara med i de etablerade facken om sådana finns på arbetaplatsen, och sympatisörer i andra fack uppmanas att teckna medlemskap även i IWW, för att börja bygga upp en radikal infrastruktur vid sidan om de byråkratiska och ofta något loja storfacken utan att för den sakens skull så splittring på arbetsplatser.

Michael är den lärare som skrivit artikeln vi nämnde tidigare, och snart efter att han gjort det kontaktas han av en annan lärare som, precis som Michael, tycker att något måste hända. Tillsammans startar de en hemlig Facebookgrupp och nätverkar bland sina kollegor för att få med så många som möjligt i diskussionerna kring vad som kan göras åt situationen. De behöver knappast vara påflugna – lärarna och andra anställda på skolorna flockas till gruppen och den växer explosionsartat.

Under hösten får de fackliga topparna till slut reda på att något håller på att ske, och är inte alltför glada. De inser dock att detta är en chans att faktiskt åstadkomma något som de inte kan förspilla, och börjar därför ta över organiserandet av de tänkta protesterna från gräsrotterna. Stämningen bland gräsrotterna fortsatte dock att trappas upp, samtidigt som många misstänkte att beslut i delstatens politiska församlingar var på väg som skulle försämra situationen ytterligare.

Organiseringen och upptrappningen pågick sedan under hela vintern. En stor aktion skulle ske 17 februari, och redan innan den hade delstatens alla fackliga organisationer omröstat om huruvida konflikt och strejk skulle ses som en möjlig utväg – över 85% röstade ja. Det beslutades att arbetet skulle läggas ner på alla skolor i hela delstaten den 22 februari. Samma dag slöt 5000 offentligt anställda och allierade upp utanför stadshuset. Nu började även politikerna ana att det var allvar.

En faktor som komplicerade konflikten var att delstatens arbetarfientliga lagar i princip innebar att lärarnas och andra offentliganställdas arbetsnedläggelse och strejker lätt kunde framställas som olagliga av makthavarna. Varse om detta, och från början inte fullt så entusiastiska till idén om en fullskalig strejk, hade ledningen för facken istället planerat rullande arbetsnedläggelse: Ett antal countys lägger ner arbetet, och efter några dagar tar andra vid, för att undvika domstolsbeslut och legalistiska repressalier.

Det här kan låta som en sund säkerhetsåtgärd, men gräsrotterna protesterade. De hade byggt upp ett otroligt momentum, och om strejkerna bara varade en bestämd tid och var begränsade i omfattning så skulle delstaten kunna rida ut stormen, vänta tills momentum tappats, och sedan förhandla fram ett svagt avtal som inte alls motsvarar vad många ansåg vara både nödvändigt och möjligt i dagsläget. De hade alla kommit för långt, de var för starka tillsammans för att låta sig skrämmas.

Rörelsen hade nämligen också lyckats bredda konflikten på flera sätt under vintern. Den hemliga gruppen ändrade fokus från att bara omfatta lärarna till att vända sig till alla offentligt anställda i delstaten. Alla på skolorna, och alla bortom dem. Resonemanget var att höjda löner, förbättrade sjukförsäkringar samt stopp för privatiseringar, stopp för skatter som slog mot fattiga, och ett slut på naturgasbolagens pågående utplundringar skulle gynna alla offentligt anställda i delstaten.

Konflikten började med andra ord aktivt spridas ut i samhället – lärarnas position knöts inte bara i retoriken utan i praktiken samman med andra offentliganställda, och tillsammans skulle de vara starkare och betydligt svårare för delstaten att sätta stopp för – oavsett vad lagen säger. Samtidigt organiserades också barnomsorg och mat för de barn som vid en längre konflikt, förutom skola, också skulle gå miste om sina skolmåltider – något som för många i dessa trakter var en ekonomiskt viktig fråga.

På så sätt kunde den strejkande skolpersonalen också undvika bakslag i form av föräldrar som, även om de ideologiskt kunde identifiera sig med personalens krav, kanske av rent ekonomiska skäl kunde vara skeptiska till den. Nu knöts istället täta band åt alla håll, och även elever har engagerat sig och stött strejken. Samtidigt pågick insamlingar över hela landet för att finansiera de strejkande. En väv av solidaritet och inbördes hjälp började ta form, och i princip allt av detta stod gräsrotterna för.

Facebookgruppen som var navet för allt detta hade nu nått över 20 000 aktiva medlemmar. Fackföreningarnas ledning gav vika, och informerade att strejken skulle fortsätta i full skala efter de två första strejkdagarna torsdag-fredag 22-23 februari. Som så många gånger förr hade taggade fackliga gräsrotter släpat en motvillig fackföreningsbyråkrati in i en konflikt som började anta uppseendeväckande proportioner. 20 000 arbetare var nu i strejk, utan någon lättnad i sikte. Det var lärare, busschaufförer, cafeteriapersonal, och alla andra anställda på skolor-

na.

Och på det viset når vi tisdag 27 februari – dagen som den här texten började med. Den här dagen hade fackföreningsledningen samtalat med guvernören, och kommit fram till en ”lösning”. Tillsammans framträdde de i media och manade arbetarna att gå tillbaka till jobben på torsdag. Löftet? 5% löneförhöjning under året. Förvisso bättre än inget, men långt ifrån vad lärarna och de andra hade kämpat för. Framför allt fanns det inga garantier, inga beslut, och inte heller några tecken på att det oerhört dyra och alltmer påfrestande sjukförsäkringssystemet skulle förändras.

Återigen rör det sig här om ett klassiskt fenomen. Fackföreningsledare försöker avblåsa en strejk som har uppnått oerhörd styrka, innan det finns konkreta resultat som motsvarar rörelsens kraft. De agerar alltså som en slags medlare mellan arbetare och delstaten, snarare än som arbetarnas företrädare. Men när medlingsförslaget skickas ut till alla lokala fackliga avdelningar så träder konflikten in på historisk mark.

De strejkande vägrar gå med på det här, fortsätter strejka, och återvänder till stadshuset, vars stora entréhall de börjar prata om att ockupera. 20 000 lärare och skolanställda – detta är alltså alla lärare och skolanställda i delstaten – är nu ute i en strejk som delstatens myndigheter egentligen bedömer som olaglig och som facktopparna försökt avblåsa, men som med sin kraft är svår att hejda. Redan på onsdagen var massor med folk ute och bland tillropen kunde en höra *”Det är inte över!”* och *”De sålde ut oss!”*. På torsdagen syns plakat bland de strejkande som ockuperar kongresshallen där det står *”Vi tänker inte gå härifrån!”*

Det drama som utspelade sig på onsdagen på utbildningsdepartementets hemsida upprepades också på torsdagen. Ett efter ett, lös de små områdena upp och skolorna annonserades som stängda även på fredagen. På själva fredagen fortsatte utvecklingen. En motion i senaten som rörde de strejkandes situation sköts upp – samtidigt röstades löneförhöjningar till polisen samt fängelse- och häktespersonal igenom. Det uppdagades också att det bara veckan innan gjorts ändringar i lagar som rör polisens möjligheter att skingra ”olagliga församlingar” och mildra ansvaret vid skada eller dödsfall när så sker.

Under den gångna helgen har en extrainsatt session ägt rum i stadshuset, och rörelsen mobiliserade med stort deltagande och stora demonstrationer. Men de förslag som politikerna nu arbetar med är fortfarande för dåliga, och allt tyder på att strejken kommer att fortsätta under den kommande veckan. Samtidigt gick 1400 telekommunikationsarbetare i delstaten och angränsande Virginia ut i strejk efter att de under nära ett års tid har försökt förhandla fram ett nytt avtal med telejätten Frontier Communications.

Den strejken är på sätt och vis orelaterad, men på ett annat går det inte att ta miste på tidpunkten, och det är svårt att tro att kommunikationsarbetarna inte är

medvetna om vad som händer runtomkring dem. En av de viktigaste aspekterna av strejkrörelsens organisering i West Virginia har varit just att kontinuerligt bredda solidariteten och engagera fler i rörelsen för att öka pressen på både privata aktörer och politikerna. Om strejkvägen sprider sig även till privata företag, och kan kopplas samman till djupare politiska och ekonomiska problem i delstaten, och om de strejkande kan hitta konkreta sätt att samarbeta och stärka varandra, så kommer det bli mycket svårt att stoppa rörelsen.

En annan aspekt är de nätverk och den infrastruktur som byggts upp under strejkvägens gång. West Virginias lilla IWW-avdelning, som kontinuerligt uppdaterat om de pågående händelserna från ett gräsrotsperspektiv via sin Facebook-sida, har de senaste veckorna nära tiodubblat antalet följare. Bakom kulisserna har många människor för första gången fått upp ögonen för radikal social organisering, och hur effektiv direkt aktion kan vara även i vad som "politiskt" ser ut som en hopplös situation.

Oavsett hur strejken slutar – och just nu blir rörelsen fortfarande bara starkare och starkare, så finns här potentialen att förutom direkta förbättringar på en skala som West Virginia inte sett under vare sig demokrater som republikaner, och definitivt inte sedan den neoliberala eran inleddes, också bygga en radikal infrastruktur för fortsatta konflikter, för fortsatt solidaritet och för utökad inbördes hjälp. Medan stormedierna har i det närmaste ignorerat konflikten, så har budskapet istället spridits via radikala sajter som It's Going Down, The Hampton Institute eller Jacobin Magazine och en rad olika mindre fackföreningars och andra gruppers och privatpersoners sociala medier.

Många människor har nu genom egna erfarenheter fått upp ögonen för hur hopplös den parlamentariska politiken är jämfört med bred folklig direkt aktion, och att även den egna fackliga byråkratin ofta blir till ett problem om inte facken är organiserade horisontellt och direktdemokratiskt. De årtionden av försämringar som leddes av Demokraterna kan nu genom självorganiseringens styrka förändras till historiska landvinningar, trots lagar, tröga byråkrater och Republikaner vid makten. Det finns inget som på ett lika djupt sätt kan radikaliserar människor som sådana självupplevda erfarenheter, och om dessa kan fångas upp och engagera sig i olika horisontella nätverk eller fack som IWW, så har mycket också vunnits för framtiden. Plötsligt går det att i en krisartad nationell och global situation skönja en potential inte bara för defensivt utan också omvandlande och offensivt motstånd.

Anarchist Archive

anarchist-archive.org · anarchist-archive@riseup.net